

6 Cdo 250/2010

R o z s u d o k

V m e n e S l o v e n s k e j r e p u b l i k y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ladislava Górásza a členov senátu JUDr. Rudolfa Čirča a JUDr. Ivana Machynika, v právnej veci žalobcov 1/ **Ing. F. B.**, bývajúceho v R. a 2/ **Ing. Ľ. B.**, bývajúceho v R., v dovolacom konaní zastúpených JUDr. E. K., advokátom so sídlom v K., proti žalovanej **Slovenskej republike**, za ktorú koná Ministerstvo financií Slovenskej republiky, Štefanovičova 5, Bratislava, **o náhradu škody**, ktorá vec bola vedená na Okresnom súde Košice - okolie pod sp.zn. 15 C 27/2078, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 10. júna 2010 sp.zn. 2 Co 21/2010, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Žalovanej nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou sa žalobcovia domáhali, aby súd uložil žalovanej povinnosť nahradiť im škodu [žalobcovi 1/ v sume 2 706 038,-- Sk (89 824 €) a žalobcovi 2/ v sume 541 392,-- Sk (17 970,9 €)] spôsobenú nesprávnym úradným postupom správcu dane pri vyhľadávaní, zabezpečovaní, vykonávaní a pri hodnotení dôkazov v daňovom konaní.

Okresný súd Košice - okolie (súd prvého stupňa) rozsudkom zo 14. októbra 2009 č.k.15 C 27/2008-138 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ 89 824 € a žalobcovi 2/ 17 970 € „s úrokom vo výške dvojnásobku základnej úrokovej sadzby Národnej banky

Slovenska SR platnej v deň zaplataenia uvedenej sumy“. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol a účastníkom nepriznal náhradu trov konania. Pri rozhodovaní vo veci samej vychádzal z toho, že postup správcu dane v daňovom konaní bol v rozpore so zákonom, pretože správca dane neodstránil rozpory v zisteniach o spôsoboch dodávky tovarov, ani rozpory vo výpovediach účastníkov daňového konania a svedkov vypočutých v tomto konaní. Úsilie žalobcov o dosiahnutie nápravy a zrušenie rozhodnutí (dodatčných daňových výmerov) zostalo bezvysledné. Vychádzajúc z uvedeného dospel k záveru, že sú splnené všetky predpoklady vzniku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom.

Krajský súd v Košiciach (dovolací súd) rozsudkom z 10. júna 2010 sp.zn. 2 Co 21/2010, konajúci o odvolaní žalovanej proti tej časti rozsudku súdu prvého stupňa, ktorou bolo žalobe vyhovené, rozsudok súdu prvého stupňa v jeho napadnutej časti zmenil tak, že žalobu zamietol a vo výroku o trovách konania zmenil tak, že žalobcom uložil povinnosť zaplatiť žalovanej náhradu trov konania v sume 135,96 €. Náhradu trov odvolacieho konania účastníkom nepriznal. Na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že žaloba o náhradu škody štátom nie je dôvodná, pretože nesprávny postup správcu dane nemal za následok vznik škody. Výsledkom činnosti správcu dane boli rozhodnutia o dodatočnom vyrubení daní, ktoré neboli príslušným orgánom zrušené.

Proti rozsudku odvolacieho súdu žalobcovia podali dovolanie. Navrhli napadnuté rozhodnutie zmeniť tak, že žalovanej sa uloží povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ 89 824 € a žalobcovi 2/ 17 970 €, obidvom spolu s úrokom z omeškania a s náhradou trov konania. Dovolanie odôvodnili tým, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Podľa žalobcov bol prístup odvolacieho súdu k posúdeniu veci čisto formálny a teda „v rozpore s materiálnou koncepciou právneho štátu“. Z ustanovenia „§ 247 ods. 1 O.s.p.“ predsa vyplýva, že v súvislosti so zákonnosťou rozhodnutia správneho orgánu je potrebné skúmať aj zákonnosť jeho postupu, ktoré vydaniu rozhodnutia predchádza. Žalobcovia v dovolaní potom zopakovali dôvody, z ktorých majú za to, že postup správcu dane bol v konaní nesprávny a nedôsledný. Tvrdia, že ak by k nesprávnemu úradnému postupu správcu dane nedošlo, bol by výrok jeho rozhodnutia odlišný. „Daňová kontrola vykonaná nezákonným spôsobom nemôže zakladať žiadne zákonné práva a nie je možné ukončiť ju zákonným rozhodnutím.“ Podľa žalobcov naostatok „medzi nesprávnym úradným postupom

v priebehu daňovej kontroly a škodou je priama, bezprostredná, neprerušená, vecná, nie sprostredkovaná, príčinná súvislosť. Nebyť nesprávneho úradného postupu, ako uvádza okresný súd, ku škode by nedošlo.“ Zo zákona č. 58/1969 Zb. napokon explicitne nevyplýva, že ak výsledkom činnosti nejakého orgánu je vydanie rozhodnutia, potom súd nemôže skúmať splnenie podmienok pre uplatnenie nároku na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom. „Ak rozhodnutie, ktoré v dôsledku uplynutia lehôt nie je možné zrušiť a takému rozhodnutiu evidentne predchádzal nesprávny úradný postup, potom reálne uplatnenie práva na náhradu škody v zmysle čl. 46 ods. 3 Ústavy SR je možné zabezpečiť len uplatnením práva na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom.“

Žalovaná navrhla dovolanie žalobcov „odmietnuť“.

Dovolací súd konajúci o dovolaní žalobcov, po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania, keďže jeho nariadenie nepovažoval za potrebné (§ 243a ods. 1 O.s.p.), v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je podľa zákona (§ 242 ods. 1 O.s.p.) viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi a obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ tieto mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale aj podľa ich obsahu.

Vzhľadom na vyššie uvedenú zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého

konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným).

Žalobcovia vady konania v zmysle § 237 O.s.p. nenamietali a v dovolacom konaní žiadna z týchto vád ani nevyšla najavo.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, keď na ňu dovolanie nepoukazuje, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p., nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej základom je porušenie iných procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní.

Procesné vady konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. nevyšli v dovolacom konaní najavo.

Dovolací súd potom pristúpil ku skúmaniu vecnej správnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu z hľadiska dovolacieho dôvodu, ktorý žalobcovia v dovolaní uplatňujú, vrátane jeho obsahového vymedzenia. Dospel k záveru, že obsah ich dovolania nie je spôsobilý spochybniť správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu z hľadiska dovolacích dôvodov výslovne v ňom uvedených.

Vzhľadom na čas vzniku žalobcami tvrdenej škody, bolo potrebné danú vec v zmysle ustanovenia § 27 ods. 2 (prechodné ustanovenie k úpravám účinným od 1. júla 2004) zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, posúdiť podľa zákona č. 58/1959 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej aj ako „zákon“), tak ako to súdy nižších stupňov správne aj urobili.

Podľa § 1 ods. 1, prvá veta zákona č. 58/1969 Zb. štát zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ktoré v občianskom súdnom konaní a v konaní pred štátnym notárstvom, v správnom konaní, ako aj v konaní pred miestnym ľudovým súdom, a ďalej v trestnom konaní, pokiaľ nejde o rozhodnutie o väzbe alebo treste, vydal štátny orgán alebo orgán štátnej organizácie (ďalej len "štátny orgán"). Podľa § 1 ods. 2 zákona zodpovednosti podľa odseku 1 sa nemožno zbaviť. Podľa § 4 ods. 1 zákona nárok na náhradu škody

nemožno uplatniť, dokiaľ právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, pre nezákonnosť nezrušil príslušný orgán. Rozhodnutím tohto orgánu je súd rozhodujúci o náhrade škody viazaný. Podľa § 4 ods. 2 zákona ako výnimku z ustanovenia odseku 1 možno uplatniť nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím vykonateľným bez ohľadu na jeho právoplatnosť, ak toto rozhodnutie bolo na základe opravného prostriedku (§ 3) zrušené alebo zmenené.

Podľa § 18 ods. 1 zákona štát zodpovedá za škodu spôsobenú v rámci plnenia úloh štátnych orgánov a orgánov spoločenskej organizácie uvedených v § 1 ods. 1 nesprávnym úradným postupom tých, ktorí tieto úlohy plnia. Podľa § 18 ods. 2 zákona zodpovednosti podľa odseku 1 sa nemožno zbaviť.

Zákon č. 58/1959 Zb. teda rozlišuje dve základné formy objektívnej zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú v súvislosti s výkonom štátnej moci štátnymi a inými poverenými orgánmi. Nevyhnutnou podmienkou zodpovednosti za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím podľa § 1-17 zákona (špecifickou súčasťou je zodpovednosť za škodu nezákonným rozhodnutím o väzbe a treste) je existencia rozhodnutia, ktorým v konkrétnej veci štátny orgán aplikuje pravidlo právnej normy na ním posudzovaný prípad a rozhoduje tak o právach a povinnostiach individuálnych subjektov. Podľa ustanovenia § 4 zákona je nevyhnutnou podmienkou zodpovednosti štátu, aby bolo právoplatné alebo bez ohľadu na právoplatnosť vykonateľné rozhodnutie ako nezákonné zrušené či zmenené. Vznik zodpovednosti štátu podľa prvej hlavy prvej časti zákona č 58/1969 Zb. teda predpokladá zistenie, že rozhodnutie bolo nezákonné a odstránenie (zrušenie) nezákonného rozhodnutia, lebo inak by sa súčasnou existenciou nezákonného rozhodnutia a rozhodnutia priznávajúceho zodpovednostný nárok na základe jeho nezákonnosti vytvoril nekonsolidovaný právny stav. Rozhodnutie vydané vo veci nezákonnosti rozhodnutia príslušným orgánom je pre súd rozhodujúci o náhrade škody záväzné (§ 4 ods. 1 zákona), a tento súd musí vychádzať zo zistenia nezákonnosti príslušným orgánom, resp., musí sa držať jeho výroku, že napadnuté rozhodnutie nie je nezákonné. Súd rozhodujúci o zodpovednosti štátu nemôže sám otázku jeho nezákonnosti v žiadnom smere preskúmavať (§ 135 ods. 2 O.s.p.).

Druhá forma objektívnej zodpovednosti štátu (§ 18-19 zákona) je spojená s nesprávnym úradným postupom, ktorým je porušenie pravidiel predpísaných právnymi normami pre postup štátneho orgánu pri jeho činnosti. Ide spravidla o postup, ktorý

s rozhodovacou činnosťou nesúvisí. I keď podľa uvedených ustanovení nie je vylúčená zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom vykonávaným v rámci činnosti rozhodovacej, je pre túto formu zodpovednosti určujúce, že úkony tzv. úradného postupu samy o sebe k vydaniu rozhodnutia nevedú a ak je rozhodnutie vydané, bezprostredne sa v jeho obsahu neodrazí. Z tohto hľadiska je nesprávnym úradným postupom súvisiacim s rozhodovacou činnosťou napr. nevydanie či oneskorené vydanie rozhodnutia, prípadne iná nečinnosť štátneho orgánu či iné vady v spôsobe vedenia konania. Štát podľa uvedených ustanovení zodpovedá za predpokladu, že poškodenému vznikla škoda, ktorá je v príčinnej súvislosti s takým chybným postupom, teda ak je nepravým postup orgánu štátu so vznikom škody vo vzťahu príčiny a následku.

Pokiaľ ale orgán štátu zisťuje podmienky a predpoklady pre vydanie rozhodnutia, za tým účelom zhromažďuje podklady (dôkazy), hodnotí zistené skutočnosti, tieto právne posudzuje a pod., ide o činnosť priamo smerujúcu k vydaniu rozhodnutia; prípadné nesprávnosti či vady pri zisťovaní podkladov a pri ich posudzovaní sa potom prejaví práve v obsahu rozhodnutia a z hľadiska zodpovednosti štátu môžu byť hodnotené len podľa § 1 – 17 zákona č. 58/1959 Zb. Za nesprávny úradný postup v zmysle § 18 uvedeného zákona teda nie je možné považovať pochybenie a nedostatky spočívajúce v tom, že štátny orgán pred svojím rozhodnutím nesprávne vyhodnotil podmienky jeho vydania a že v dôsledku toho je ním vydané rozhodnutie nesprávne a nemalo byť vydané, prípadne že malo byť vydané v inej podobe či za iných okolností.

Činnosť správcu dane pri vyhľadávaní, zabezpečovaní, vykonávaní a pri hodnotení dôkazov v daňovom konaní po vykonaní opakovanej daňovej kontroly, správnosť ktorej žalobcovia spochybňujú, priamo smerovala k vydaniu rozhodnutí – dodatočných platobných výmerov. Prípadný nedostatok pri zisťovaní podkladov a pri ich posudzovaní sa teda potom prejavil práve v obsahu týchto rozhodnutí a z hľadiska zodpovednosti štátu mohol byť hodnotený len podľa § 1 – 17 zákona č. 58/1959 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, a nie podľa § 18-19 tohto zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom.

V posudzovanej veci však žaloba k uplatneniu tejto formy zodpovednosti štátu za škodu nesmeruje, žalobcovia nárok predbežne neprejednali v zmysle § 9 zákona a dodatočné platobné výmery neboli orgánom najbližšie nadriadeným správcovi dane ani súdom v konaní

o žalobách proti nim zrušené; Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkami z 28. februára 2002 sp.n. 7 Sž 154/01, 7 Sž 156/01, z 28. februára 2002 sp.zn. 7 Sž 155/01 a z 28. februára 2002 sp.zn. 7 Sž 157/01 žaloby žalobcov zamietol.

Keďže odvolací súd na daný skutkový stav použil správny právny predpis, tento aj správne vyložil a jeho právne závery zodpovedajú hypotéze použitého právneho predpisu, je jeho rozsudok z hľadiska ostatného dovolacieho dôvodu (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) správny. Nakoľko nebolo zistené, že by konanie odvolacieho súdu bolo postihnuté vadou uvedenou v ustanovení § 237 O.s.p. alebo inou vadou, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej, dovolací súd dovolanie žalobcov podľa § 243b ods. 1 O.s.p. rozsudkom zamietol.

V dovolacom konaní úspešnej žalovanej vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalobcom, ktorí úspech nemali (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd ale žalovanej nepriznal náhradu trov, pretože nepodala návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 3. októbra 2011

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová